

STENOMUSEEN 51

MEDLEMSBLAD FOR STENO MUSEETS VENNER – SEPTEMBER 2010

Krop og etik

Steno Museet har fået to millioner kroner til en udstilling og et undervisningsmateriale om unges kropskultur. Men hvordan var det lige, at projektet kom til at hedde Kend din kropspolitik?

I 2009 genoptog vi udviklingsarbejdet med nye basisudstillinger på Steno Museet. De fine planer for *Inspiratorium* havde lidt skibbrud i 2008. Vores idéer om at formidle naturvidenskab til unge mennesker på en vedkommende måde stod imidlertid usvækkede. Derfor påbegyndte vi en proces, som skulle definere og finansiere en ny basisudstilling på 1. salen i medicinhistorie – og erstatte den nuværende udstilling fra 1994.

Pejlemærker i processen

I processen med udviklingsarbejdet indgik forskellige kriterier eller pejlemærker, herunder “aktualitet”, “dilemmaer” og “fundraising”. Steno Museets særudstilling *Det*

uperfekte barn, som handlede om medfødte handicap og fosterdiagnostik, havde lært os, at der følger megen omtale med, når man tager fat på et emne, som har “aktualitet”. Pejlemærket “dilemmaer” drejer sig om, at udstillingens emne skal udfordre den besøgende. F.eks. repræsenterede *Det uperfekte barn* et dilemma for mange, fordi de fleste kunne forholde sig til, hvordan det ville

være at få et barn eller en søskende, som var stærkt handicappet. “Fundraising” drejer sig om mulighederne for at skaffe midler til en given udstilling.

Endelig spillede udstillingens målgruppe, som er folkeskoleelever, også en rolle for emnevalget.

En udstilling om fedme

Vi har tidligere haft gode erfaringer med at have “kroppen” som udstillingsemne, hvilket gjorde udslaget i den

Fortsættes side 9.

Elever fra en 6. klasse på Katrinebjergskolen deltog i en brugertest af vores idéer. Foto: Morten A. Skydsgaard.

Krop og etik

Fortsat fra forsiden

første udvælgelsesfase. I samme periode åbnede en mindre udstilling *Blod – i kroppen, i banken, i historien* om blodtransfusionens historie. “Blod” var derfor et af de emner, som vi overvejede. Et andet emne var “fedme”, som forekom at være yderst relevant på grund af den omsiggribende “fedmeepidemi”. Vi arbejdede derfor videre med emnerne “blod” og “fedme”, som begge var kropsligt klart afgrænsede, og som gav rige muligheder for at fortælle en bred kulturhistorie. Efterfølgende valgte vi at gå videre

med “fedme”, fordi emnet bl.a. scorede højere i “aktualitet” og “fundraising”. Emnet “blod” repræsenterede heller ikke nogle “dilemmaer” for unge mennesker i vores del af verden. Det er en helt anden sag i Afrika, hvor blodoverførte sygdomme som AIDS er forbundet med en række dilemmaer.

Formålet med en udstilling om overvægt skulle være at “tegne et nuanceret billede af, hvad overvægt er, og hvorfor det er blevet et problem netop nu”, uden at moralisere. Udfordringen var at finde nye og interessante perspektiver på emnet, som kunne nuancere debatten om overvægt og fed-

Hvor meget skal samfundet forsøge at påvirke folkesundheden? Krop og sundhed er blevet et højt prioriteret politisk emne, som indgår i partiprogrammer og danske politikeres branding af sig selv. Her ses Lars Løkke Rasmussen og Henrik Sass Larsen ved Team Rynkebys turstart med kurs mod Paris i 2007. Foto: Lars K. Nielsen/Scanpix.

meepidemi. Gæsten skulle overraskes og ikke trækkes med de stereotype budskaber fra tv og aviser, som prædiker sundhed og kropslig frelse. Jeg var selv fascineret af, at fedtdepoter har været vigtige for menneskeartens overlevelse. Tidligere var fødeknaphed og sult en naturlig del af et menneskes livsforløb, hvorfor mennesker, der er gode til at danne fedtdepoter, har haft øgede overlevelseschancer. Denne kropstype er imidlertid ikke nødvendig i et rigt samfund med adgang til en overflod af fødevarer.

Vi var også optaget af teknologiens indflydelse på vores kropskultur og kropsvægt. Det er smart og behageligt at have bil, opvaskemaskine eller industrielt produceret fastfood i køleskabet. Den ny teknologi pacificerer dog kroppen i et utal af hverdagsfunktioner, f.eks. når du fylder opvaskemaskinen i stedet for at vaske op selv, køber fastfood i stedet for lave maden eller bruger plæneklipperen i stedet for håndskuberen. Et tredje interessant aspekt var eksplosionen i portionsstørrelser, som fulgte med 1980'ernes "supersize" emballager og havde drastiske konsekvenser for unges kalorierindtag. Det er mange år siden, at vores egen barndoms 25 centiliter sodavand rakte til en lørdag aften.

Emnets etiske problemer

Vi var nogle, som fandt emnet "fedme" interessant som udstillingsemne, men det var ikke alle, som var lige overbeviste. Efter flere diskussioner måtte vi erkende, at det ikke var lykkedes at skabe en overbevisende udstillingsidé. Det er tankevækkende, hvorledes vi positionerede os til det af-

gørende møde. På den ene side sad vi en gruppe medarbejdere og forsvarede udstillingens emne. Det var et aktuelt, vedkommende og forståeligt emne for publikum. På den anden side sad en anden gruppe og var forbeholdne. De forklarede, at de ikke brød sig om emnet og angav, at der kun fortæller "negative historier" om overvægtige. Emnet hørte til i "privatsfæren".

Konklusionen blev, at overvægt var et negativt emne, som det ikke var muligt at formidle i en form, som det almene publikum ville synes om. Udstillingen ville uundgåeligt komme til at indgå i den offentlige stigmatisering af overvægtige personer. Vi blev klar over, at udstillingen indeholdt et etisk dilemma, som bestod i, at udstillingen ville være interessant for nogle gæster, mens den ville krænke en anden gruppe gæster.

Unge selvkritik

"Overvægt" blev fejlet af bordet, hvorefter næste mentale ståsted blev unges "krop og kropskultur". Dvs. både den tykke, den tynde og alle de andre. Målgruppen blev nu alle unge. Vi hæftede os ved en WHO-undersøgelse, som viste, at danske drenge og piger har en meget negativ opfattelse af deres krop sammenlignet med børn fra andre europæiske lande. Hver fjerde 11-årige dreng og pige i Danmark har en negativ kropsopfattelse, og en næsten lige så stor andel forsøger at holde vægten nede og risikerer i det lange løb at udvikle en spiseforstyrrelse. Med andre ord tyder undersøgelsen på, at vi har en sundheds- og kropskultur, som påvirker børns tolerance overfor deres egen krop i en uheldig retning.

Udstillingens formål blev nu “at ruste unge til at manøvrere i mediernes utallige stemmer om krop og sundhed.”

Set i bakspejlet er fedmetemaet et voksentema, som optager politikere, læger og meningsdannere, mens størstedelen af unge ikke er optaget af emnet. Med det nye formål kom udstillingen i øjenhøjde med de unge selv.

Kropspolitik

Vi er af den mening, at en kommende udstilling skal udfordre de unge på deres holdninger til den herskende kropskultur. De skal præsenteres for personlige dilemmaer fra den aktuelle sundhedsdebat om kroppen og f.eks. tage stilling til reklamers og kropsidealers magt. Dilemmaerne skal pointere samfundets rolle for folkesundheden og gøre de unge bevidste om, at ikke kun de selv, men også deres omverden, bærer et ansvar for deres krops udseende og tilstand. “Hvem bestemmer over din krop?”, skal udstillingen spørge.

Her dukkede ordet “kropspolitik” op. Det er bl.a. et feministisk ord fra 1970'erne, som refererede til politiske aktiviteter, hvor kroppen blev brugt politisk. Ordet ligger ikke lige let i alles mund, men det pointerer, at udstillingen drejer sig om holdninger til kroppen og ikke blot præsenterer faktuel viden.

For at teste vores idéer over for målgruppen inviterede vi seks elever fra Katrinebjergskolen til at give deres respons på projektet. Da vi erfarede, at idéen holdt i forhold til de unge, formulerede vi en rigt illustreret projektbeskrivelse, som blev sendt til en række

Forsiden af ansøgningen, som blev sendt til fondene.

fonde. I fondsmaterialet var der anbefalinger af projektet fra politiker Bent Hansen, formand for Danske Regioner, og professor, overlæge Bente Klarlund Pedersen, Københavns Universitet. Før sommerferien kunne vi gøre status over et halvt års intensiv fundraising: TrygFonden, Nordea Fonden, Tips- og lottomidlerne og Region Midt havde støttet projektet med i alt 2.053.000 kroner. En fantastisk sum penge, som vi kan lave en aktuel og vedkommende udstilling og en spændende lærebog for. Bogen planlægges at udkomme i foråret 2011, mens udstillingen åbner i efteråret 2011.

Morten A. Skydsgaard